

Enkele opzettelijk verspreide voorbeelden van specifieke houdingen

* De Assyrische Kerk gebruikt in haar liturgie nog steeds een van de oudste eucharistische gebeden, de anafora van Addai en Mari: deze bevat niet de woorden van de eucharistische instelling, hetgeen de betrekkelijkheid aantoonde van de bijna "juridische" obsessie waarmee wij in het Westen het mysterie van de eucharistie hebben verbonden aan het uitspreken van deze woorden.

* Een "Nestoriaanse" auteur als Isaac van Nineve (7e eeuw) verwerpt het idee dat de menswording van Jezus uitsluitend verbonden is met de zonde van de mens en zijn "verlossing"; in zijn ogen is de ware oorzaak van de menswording de Liefde van God, die heel zijn schepping omhelst, zelfs de schadelijke dieren, de zondaars en de demonen. God werd mens en stierf aan het kruis ten koste van onuitsprekelijk lijden, vooral om de absoluteheid van zijn Liefde te openbaren, niet om de zonde van Adam te "verlossen". Zijn verrijzenis getuigt van de onoverwinnelijkheid van deze Liefde, die voor Isaäk het idee van een eeuwige hel, van verdoemenis zonder vergeving, onmogelijk maakt. Iedereen en alles is geroepen tot uiteindelijke verzoening met God, want God is Liefde zonder grenzen. Dit belet de zondaar niet te lijden, vreselijk te lijden juist door het feit dat hij de goddelijke Liefde weigert. Maar dit lijden kan niet eeuwig zijn: de hel kan slechts een vagevuur zijn en de Liefde van God is de reden voor alles. Vormt een dergelijke visie geen tegenwicht tegen het "verlossings"-schema dat het Westen misschien al te meedogenloos heeft ontwikkeld? Geeft het niet een beter beeld van de buitensporigheid van Gods liefde? In ieder geval is het bedoeld om de reserve van de Islam te doen wankelen, die het Christelijke idee van erfzonde en eeuwige verdoemenis niet kan aanvaarden, welke in strijd zijn met de aard van Allah, die fundamenteel ar-Rahmân is, de Al-Barmhartige. Niet voor niets was de Kerk van Irak ten tijde van Izaäk verwickeld in een uiterst vruchtbare dialoog met de moslims.

* Wist u dat bij de kopten de priester niet alleen getrouwd moet zijn voordat hij wordt gewijd, maar dat zij ook vaak wachten met het toevertrouwen van het priesterschap totdat hij kinderen heeft? Als hij eenmaal aan een parochie is toegewezen, kan dat niet meer veranderd worden. De priester moet dus zijn geschiktheid voor gezinsverantwoordelijkheid bewijzen voordat hij zijn ambt aanvaardt. Hij en zijn gezin zijn dan geroepen om ononderbroken het beeld te zijn van de christelijke familie in hun parochie, in de pastorale en sacramentele dienst aan anderen. Er zijn ongetwijfeld waarden die uit deze traditie kunnen worden gehaald. Lijden niet te veel priesters in ons land onder het feit dat hun eenzaamheid wordt verergerd door onophoudelijke en destabiliserende veranderingen?

* Er valt veel te zeggen voor de buitengewone inculturatie die de Kerk van Ethiopië aan de dag heeft gelegd. Als dochter van de Koptische Kerk, is zij diep Afrikaans geworden, door haar rituelen, haar morele theologie, haar exegese... Uit deze Afrikanisering vloeit zijn zorg voort om de pastorale waarden van het Oude Testament te herontdekken, om de Wet van Mozes ernstig te herlezen en heel concreet te associëren met het christelijk leven, vandaar de verrassend Joodse "sfeer" van het Ethiopische christendom: eerbied voor de sabbat, dieetverboden, liturgische dansen, toewijding van de eerste vruchten van de oogst, van jong vee, enz.

* De "Melkitische" Kerk in het Nabije Oosten, waarin christenen zijn verenigd die Chalcedon in de vijfde eeuw hebben aanvaard, is eveneens een model van inculturatie. Zowel in haar "orthodoxe" tak, die zich in 1054 enigszins onvrijwillig van Rome heeft afgescheiden, als in haar katholieke tak (die in 1724 met Rome is herenigd), wilde deze Kerk de Kerk van de Arabieren zijn. Zij bidt, denkt en spreekt het mysterie van God in het Arabisch. Zij is reeds lang solidair met de strijd en de idealen van de Arabische natie. Zij nam deel in de voorhoede van de wedergeboorte (de *nahda*) van de Arabische cultuur in de 19e eeuw.

* Zelfs de "verenigde" kerken van het Nabije Oosten, d.w.z. de gemeenschappen die zich vanaf de 16e eeuw van hun orthodoxe of pre-Chalcedoonse moederkerken hebben losgemaakt en zich aan Rome hebben gehecht, hebben een opvatting ontwikkeld over hun eenheid met de katholieke Kerk die in overeenstemming is met de tradities van liturgische en kerkelijke autonomie van het christelijke Oosten. Tijdens Vaticanum II was hun invloed belangrijk voor de herontdekking van de ecclesiologie van de *communio*. Vandaag willen zij misschien meer dan anderen, op uitnodiging van de encycliek *Ut unum sint* van de Heilige Vader Johannes Paulus II (1995), nagaan hoe het ambt van de bisschop van Rome opnieuw kan worden gedefinieerd ten dienste van de eenheid van de Kerk.